

«Τὴν ἀποφάσις» ὁ γιατρός», μοῦ εἶπε μετὰ σκληρᾶς ἀναλγησίας, θλιβερωτέρας παντὸς ψυχικοῦ σπαραγμοῦ ὁ δεκαεξαέτης ἔφηβος.

Ἦτο περὶ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Μαΐου τοῦ ἔτους 188.. Ὁ ἥλιος ἔκαιεν ἤδη ὑπερβολικὰ καὶ τὴν τετάρτην μετὰ μεσημβρίαν ἐξήλθον νὰ ζήτησῃ ὀλίγην ἰδρόσον ὑπὸ τὴν γιγαντιαίαν λεύκην, τὴν σκιάζουσαν μέρος τῆς στενῆς πλατείας. Ἐκεῖθεν εἶχα ἰδεῖ διαβαίνοντα τὸν Μῆτσον καὶ τὸν ἐφώναξα.

Ὅταν ἦλθεν ἐγγύτερον πρὸς ἐμέ, δι' ἀφώνου βλέμματος τὸν ἠρώτησα τί νεώτερα περὶ τῆς ἀσθενοῦς. Καὶ μοῦ ἔδωκε τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν ἀπάντησιν.

Ἐγὼ δ' ἐπανελάβον ὑποψιθυρίζων πρὸς ἑμαυτόν, ὥς νὰ ἦσαν ἀκατάληπτοι δι' ἐμέ αἱ λέξεις ἐκείναι· «Τὴν ἀποφάσις» ὁ γιατρός!»

Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπήντησα, ποιήσας ἀκουσίως δεκαπεντασύλλαβον·

— Τοῦ ἔχω χάρι τοῦ γιατροῦ, παιδί μου, νὰ γιατρεύῃ...

Καὶ ἤρχισα ν' ἀνακυκλῶ ἐν τῷ νῷ ἀπαισίας σκέψεις περὶ τῶν ἱατρῶν καὶ τῆς ἱατρικῆς. Ἀκουσίως δὲ ἐνθυμούμην τὴν χυδαίαν ἀκρολεξίαν γυναιῶν τινῶν τοῦ ἀθηναϊκοῦ ὄχλου: «Ἡ δεῖνα κυρία, ἡ κουμπάρα, εἶνε ἄρρωστη μὲ δυὸ γιατροὺς, μὲ τρεῖς γιατρούς», τὸ ὁποῖον εἶνε ὅς νὰ ἔλεγαν: «Τὸν δεῖνα, ὁποῦ ἀπέθανε, τὸν ἔθαψαν μὲ πέντε πατάδες, μὲ δυὸ δεσποτάδες».

Εἶτα πάλιν οἱ λογισμοί μου ἐπανήρχοντο εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν, τὴν ἀμπύχων, τὴν ὀρφανὴν, μὲ τοὺς δύο υἱοὺς τοὺς προσομοίους μὲ τοὺς υἱοὺς πολλῶν ἄλλων οἴκων τῆς μεσαιᾶς τάξεως ἐν Ἀθήναις· οὔτε γράμματα δυνηθέντας νὰ μάθουν ἀρκετά, οὔτε πρὸς χειρωναξίαν ἱκανοὺς, οὔτε πρὸς ἐμπορίαν ἐπιτηδεύουσ· καὶ ὥκτειρα, ὥκτειρα τὴν πτωχὴν χήραν μητέρα, τὴν νέαν ἀκόμη, ἥτις ἔως τώρα ὥς μόνην παρηγορίαν εἶχεν αἰτὸ τὸ ἄμοιρον κοράσιον, αὐτὴν τὴν δεκατετραετὴ παιδίσκη. Ἦτο ὥραϊον, ἔξυπνον, μὲ λεπτοτάτους χαρακτῆρας, μὲ τὴν μακρὰν κόμην καστανῆν, μὲ τὴν ποδιὰν πάλλευκον, μὲ τὸ ἀνάστημα ἀνεπτυγμένον ἤδη. Ἦτο φιλομαθὴς καὶ φιλεργὸς παιδίσκη, κ' ἐπρώτευεν εἰς τὰ χειροτεχνήματα, εἰς ὅλην τὴν «Ἐταιρίαν», ὅπου ἐφοίτα. Ἦτο φαιδρὰ καὶ καλόγνωμη καὶ πάντοτε ἐμειδία καὶ ποτὲ δὲν παρήκουσεν εἰς τὸ θέλημα τῆς μητρὸς τῆς ἢ τῆς μάμμης τῆς· καὶ πῶρα... τὴν ἀποφάσις» ὁ γιατρός!

Ἐκ τῆς πρώτου νεανικῆς ἀπαθείας, μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ τὸ ἀνήγγελλεν ὁ Μῆττος, ἡδυνάτο τις νὰ συμπεράνῃ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς φιλοστοργίας ἣν ἔτρεφε πρὸς τὴν ἀδελφὴν του... ἢ μᾶλλον πρὸς τὴν μητέρα του.

Ἄλλοτε ἔλεγον· *Τὴν ἐσημάδεψ' ὁ Χάρος*· τώρα λέγουν· *Τὴν ἀποφάσις' ὁ γιατρός!*

*
**

Ἦτο περὶ τὰ τέλη Μαΐου. Τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἐσπέρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Κοιμητήριον, τὸ Α' τῆς πόλεως.

Ὀλίγοι ἦσαν προπομποί. Ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος τῆς κόρης, ὁ μόνος ἀληθὴς προστάτης τῆς οἰκογενείας, ἡγεῖτο τῆς πομπῆς.

Πένθιμος ἦτο ὁ στέφανος τῶν λευκανθέμων, στέφανος γάμου καὶ θανάτου· βαυκαλητικὴ ἦτο ἡ ψαλμωδία τοῦ ἱερέως· λικνιστικὴ καὶ τοῦ φερέτρου ἡ κυματοειδὴς κίνησις.

Κοιμήσου, λευκὸν πλάσμα! Τίς δύναται νὰ σ' ἐξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν ὕπνον σου αὐτόν; *Ἐπίστρεφον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπανσίν σου.*

Ἡ μήτηρ δὲν συνώδευεν, εἶχε μείνει οἴκοι, κατὰ τὴν νεωτέραν συνήθειαν. Συνώδευον μόνον ὁ Τάσος καὶ ὁ Μῆττος, οἱ δύο ἀδελφοί. Ἠκολούθει ἐφ' ἑαυτῆς καὶ ἡ γραῖα, ὑψηλὴ, ὑπερβδομηκοντούτις, ἡκολούθει καὶ ὁ ὀγδοηκοντούτης πάππος τῆς μικρᾶς.

Παρὰ τὸν τάφον ὁ θεῖος ἔκλαυσε καὶ ἔβαλε σπαρακτικὰς κραυγὰς μετὰ λυγμῶν. Ἡ γραῖα ἐσπόγγιζε καὶ αὐτὴ τοὺς στεριευμένους ὀφθαλμούς της.

Ἐφώναξε τὴν ἐγγόνην της νὰ ἐγερθῇ ἀπὸ τὸν τάφον, νὰ μεγαλώσῃ. Αὐτὴ ἤλπιζε ν' ἀξιώθῃ νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ. Εἶχεν ὄρεξιν, μὲ ὅλα τὰ γηρατεῖα, νὰ χορεύσῃ εἰς τὸν γάμον της. «Καὶ τώρα τί εἶν' αὐτὰ τοῦ μοῦ ἔκαμες;»

Ποῖος θὰ τῆς ἐμβελονιάσῃ τώρα τὴν κλωστή της; Ποῖος θὰ τῆς ἀνάψῃ φωτιά; «Καὶ ποῖα θὰ χτενίσῃ, ποῖα τὰ μαλλιά θὰ πλέκῃ κάθε πρωτὴ ἢ μητερούλα σου; Αὐτὰ κατεροῦσα ἐγώ, Ἀγγελικούλα μου;»

Τί νὰ τὸ κάμῃ αὐτὴ τώρα τὸ καλαθάκι τῆς νεκρᾶς, τὸ μικρό; Καὶ ποῖα θὰ ἐξυπνᾷ τώρα πρωτὴ—πρωτὴ, τὰ χαράμματα; Ποῖα θὰ τῆς ψήνῃ τὸν καφέ; Καὶ ποῖα θὰ βάζῃ ἕνα αὐγὸ καὶ δυὸ κουλούρια μὲς τὸ καλαθάκι γιὰ νὰ πηγαίνῃ στο σχολεῖο; «Καὶ πῶς θὰ περνῶ ἐγώ τώρα τὸν καιρὸ μου; Ποῖος θὰ μοῦ κρατῇ συντροφιά,

τῆς γερόντισσας ; Καὶ ὅσα χρόνια ἔχω νὰ ζήσω,
πῶς θὰ τὰ περάσω ; Ἄχ ! Ἀγγελικούλα μου !
αὐτὰ ἤλπιζα ἐγώ ; »

« Δὲν ἔπαιρνε ἐμένα ν' ἀφήσῃ σένα » ! ἔμορ-
μύρισε καὶ ὁ γέρος, ὅστις εἶχεν ἐξέλθει προχθὲς
ἀπὸ τὸ ὀφθαλμιατρεῖον. Εἶχεν ὑποστῇ ἐγγχείρη-
σιν εἰς τὸν ὀφθαλμόν, διὰ ν' ἀνακτήσῃ τὸ φῶς
του καὶ βλέπῃ καλὰ νὰ εὔρῃ τὸν δρόμον διὰ τὸν
ἄλλον κόσμον.

Καὶ τὴν κατεβίβασαν εἰς τὸν τάφον.

Κατὰ τὴν σπαρακτικὴν ἐκείνην στιγμήν,
ιστάμενος ἐξ ἀνατολῶν, ἔβλεπα ἀντικρὺ τὴν
κεφαλὴν της. Τὴν μακροτάτην καστανὴν κόμην
τῆς τὴν εἶχον κόψει. Τὸ πρόσωπόν της πελι-
δνόν, ἰόχρουν, μὲ δύο κύκλους γύρω μέλανας.
Τὸ βλέφαρον τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ της δὲν ἦτο
καλὰ προσηρμοσμένον· εἶδα τὸ λευκὸν τοῦ
ὀφθαλμοῦ ἀλαμπές, στυγνόν, ἀπαίσιον. Τὸ
στόμα της ἀνοικτόν. Εἰς τὴν κίνησιν τῆς ὑψώ-
σεως τῆς σοροῦ πρῶτον, εἶτα τῆς καταβίβασεως
αὐτῆς, μοῦ ἐφάνη τὸ μικρὸν ἐκεῖνο παρθενικὸν
στόμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας
της μοῦ ἦτο γνωστόν, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἄφηνεν
ἄρρητον στεναγμόν, καὶ ἡ θέσις τῆς κεφαλῆς
ἦτο ὡς ὄνειρευομένου ἐν ἐκστάσει. Ὅποια
ὀργὴ, μυστηριώδης ἄφατος ἐντύπωσις ! Πτωχὴ
Ἀγγελικούλα !

*
* *

Ὁ τετράγωνος θαλαμίσκος εἶχε τὰ παράθυρα
ἀνοικτά ! Εἶχον ἀφαιρέσει τὰ παραπετάσματα,
ἄφησαν μόνα τὰ ἐπιπλα, μίαν τράπεζαν, τρία
καθίσματα, μικρὸν ἀνάκλιτρον, καὶ τὴν κλίνην·
τὴν κλίνην ἐφ' ἧς εἶχεν ἐκπνεύσει ἡ Ἀγγελι-
κούλα.

Μετεκόμισαν ἐκεῖθεν τὴν στρωμνὴν καὶ τὰ
σκεπάσματα. Τὰς σανίδας τὰς ἐσκέπασαν δι'
ἀπλῆς λευκῆς σινδόνης. Πρὸς τὸν βόρειον τοῖ-
χον, εἰς ἣν θέσιν ἦτο τὸ προσκέφαλον, ἡ κυρία
Εὐφροσύνη, ἡ μήτηρ τῆς Ἀγγελικούλας, ἔθεσε
μέγα ποτήριον μὲ ὕδωρ καὶ ἔλαιον καὶ ἦναψε
τὴν θρυαλλίδα. Ἦτο τοῦτο ἡ κανδήλα, ἡ προσφε-
ρομένη εἰς τὴν μνήμην τῆς νεκρᾶς, καὶ σχετιζο-
μένη ἄλλως μὲ τὴν κοινὴν δεξασίαν, καθ' ἣν ἡ
φυγοῦσα ψυχὴ, τρυφερὰ νοσταλγός, ἀρέσκειται
νὰ φοιτᾷ εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἔφρυνε. Τότε, ἐὰν
διψᾷ, θὰ εὔρῃ νὰ πῇ. Τεσσαράκοντα ἡμέρας
διαρκεῖ ἡ περιπλάνησις αὕτη τῆς ψυχῆς, ὁδη-
γουμένης ὑπὸ τοῦ φύλακος ἀγγέλου· τεσσαρά-
κοντα ἡμέρας ἔμελλε νὰ καίῃ ἐκεῖ ἀκοίμητος
καὶ ἡ ἐπιμνημόσυτος κανδήλα.

Ὁ ἄγγελος, ὡς λέγουν, τῆς ὑστάτης
πορείας ξεναγός, ἐπαναφέρει
τὴν φεύγουσαν ψυχὴν εἰς τὰ γνωστά της
καὶ εἰς τὰ προσφιλεῖ τῆς μνήμης μέρη...

Ἀπὸ τῆς νύκτος νὰ κυλινδῶ μοιραῖός
τοῦ βίου μου τὸ ἄχθος πρὸς τὸ μνήμα,
κατάδικος, ὡς ἡ ψυχὴ φονέως
ἢ σύρουσ' ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τὸ θῦμα.

Ποία σκληρὰ τὴν θύραν μου χεῖρ κρούει ;
δοτῶν ὡς θρῆνημένων εἶν' ὁ κρότος·
τοιούτον κρότον πῶς τὸ οὖς ἀκούει ;
τοιούτον πῶς τὸ ὄμμα πλῆττει σκότος ;

Τὰ ἔτη μου ἀπώλεσα εἰς μάτην
παρείδον τὴν στιγμήν μου τὴν ὑστάτην
εἰς μάτην τὰς φαιδράς, τὰς γλυκντέρας
ἡρώδμῃσά τοῦ βίου μου ἡμέρας..

« Καὶ ἂν μαζί σου ὑπερβῶ τὰ νέφη,
κ' εἰς τοῦ Θεοῦ ἡ χεῖρ σου ἂν μὲ φέρῃ,
τὸ πνεῦμά μου ὀπίσω ἐπιστρέφει
καὶ θεατὴς τῆς γῆς νὰ μένῃ χαίρει.

Ὡς ξένος ἐν τῷ μέσῳ γῆς ἐρήμου
ζητεῖ τὸν πρὸ πολλοῦ ταφέντα οἶκον,
τῆς προσφιλοῦς ζητεῖ καὶ ἡ ψυχὴ μου
ἀλύσει τῆς τὸν κοπέντα κρῖνον. »

Καὶ ἡ μήτηρ δὲν ἔπαυε νὰ κλαίῃ βλέπουσα
τὴν κανδήλαν ταύτην, ἥτις συχνά, μὲ ὅλην τὴν
συχὴν προσθήκην ἐλαίου, ἔφθινε καὶ ἔτρεμεν
ἐτοίμη νὰ σβύσῃ, καὶ ἄφηνε τὸν ἦχον ἐκεῖνον
τὸν ἀπερίγραπτον, τὸν ὅμοιον μὲ σινοναχὴν
ψυχῆς βασανιζομένης, ἀναμικνῆσκουσα τὸν γλυ-
κὺν καὶ θρησκευτικὸν στίχον τοῦ Λαμαρτίνου.

Comme la lampe d'or pendue à Son autel,
Je chanterai pour Lui jusqu'à ce qu'Il me brise.

Τὴν τρίτην ἐσπέραν μετὰ τὴν ταφὴν τῆς μι-
κρᾶς ἡ μήτηρ, πρὶν ἢ κατακλιθῇ, ἀφῆκε τὴν
συνοδίαν της ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ τοῦ οἰκήμα-
τος καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον, διὰ
νὰ ἴδῃ ἂν ἔκαie καλῶς ἡ κανδήλα, καὶ διὰ νὰ
ἐγκύσῃ ἔλαιον.

Εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν τῆς ἐκράτουν συν-
τροφίαν ἡ ἀδελφὴ της ἡ ἄγαμος, ἡ ἐνῆλιξ
δεσποινὶς Μαρίνα, καὶ ἡ γηραιὰ μήτηρ των.

Ἡ γραιά, ἥτις ἔσωζε πολλοὺς τῶν ὁδόντων
της, ἀφοῦ ἔφαγε τηγανητὸν ὀψάριον καὶ αὐγὸν
(συνήθεια εἶνε νὰ μὴ κρεφαγῶσιν ἐπὶ πολλὰς
ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον μέλους τῆς οἰκογε-
νείας, εἰς τοὺς τηροῦντας τὸ παλαιὰ ἔθιμα ἑλλη-
νικοῦς οἴκους), ὕστερον ἤρχισε νὰ μασσᾷ ὀλίγα
ἀμύγδαλα· κ' ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν οἶνος, ἐσώ-
ζετο ὅμως ἀπὸ τῆς ἐπέρας τῆς παρηγορίας

(τῆς τοῦ νεκροσίμου δείπνου μετὰ τὴν κηδεῖαν), ἐσώζετο, λέγομεν, ὀλίγη μαστίχα· ἡ γραῖα ἐξή-
τησε νὰ τῆς δώσουν νὰ πῇ διὰ νὰ ξεπλύνῃ
τὰ δόντια τῆς. Καὶ εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς
κόρης τῆς, τῆς Μαρίνης, εἰπούσης ὅτι δὲν πῖ-
νουν μαστίχαν μετὰ τὸ δεῖπνον, ἡ γραῖα ἀπῆν-
τησεν, ὅτι εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου εἶνε καλοὶ
χριστιανοί, ἔχει ἀκουστά τῆς ὅτι ἄλλο ἀπὸ ρακὴν
δὲν πίνουν.

Προσεφέρθη ἡ μικρὰ φιάλη, καὶ ἡ γραῖα
σιγά—σιγά, ἐρρόφησε τρία μικρὰ ποτήρια. Ἐλε-
γεν ὅτι τῆς ἐπόνει ἡ ψυχὴ τῆς, καὶ τῆς ἔκαμνε
καλόν. «Ὁ Τάσος ὁ πρωτότοκος τῶν υἱῶν τῆς
κυρίας Εὐφροσύνης ἔλειπεν» εἶχεν ἐξέλθει μετὰ
τὸ δεῖπνον, καὶ δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμη. Ὁ ἄλλος,
ὁ Μῆτσος, εἶχε κατακοιμηθῇ. Καὶ αὐτὸς εἶχε
ζητήσει νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ τὸν παρεκά-
λεσε νὰ μείνῃ, νὰ μὴ ἀφήσῃ τὰς τρεῖς γυναῖκας
μόνας τῶν.

Ὁ Μῆτσος, τῆς ἔκαμε τὴν χάριν, ἀλλὰ μετ'
ὀλίγον κατεκλίθη. Εἶπεν ὅτι «νιστάζει, ἅμα
κάθεται στὸ σπίτι». Εἶπομεν ὅτι ἡ Εὐφροσύνη
εἰσῆλθεν εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον. Εἰσῆλθε
μόνη τῆς. Αἱ φωναὶ τῆς γραίας, ἥτις ἐλογομάχει
ἐκείνην τὴν στιγμὴν μετὰ τὴν νεωτέραν κόρην
τῆς, ἦσαν ὡς συνοδία πρὸς αὐτήν.

Ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλίνην.

Ἐκεῖ βλέπει ὅτι περὶ τὴν ἀναμμένην κανδή-
λαν μία ψυχὴ—πεταλούδα—ἐτριγύριζε περὶ τὸ
φεγγοβολοῦν ποτήριον. Ἦτο ὠραία, μικρά,
χρυσόπτερος...

— Ἀ! νὰ πάλι ἡ πεταλούδα, ἐπιθύρυσεν ἡ
χαροκαμένη μήτηρ.

*
* *

Δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορὰ αὐτῇ. Ἦτο τρίτη
ἐσπέρα ἀφ' ἧς ἔβλεπε τὴν πεταλούδαν.

Τὴν εἶχεν ἰδεῖ τὴν πρώτην νύκτα, περὶ τὰ
μεσάνυχτα, ὅταν εἶχον ἀπέλθῃ οἱ συγγενεῖς τῆς,
ἀφοῦ ἐτελέσθη ἡ *παρηγοριά*, καὶ αὐτὴ μείνασα
μόνη με τοὺς δύο υἱούς τῆς. οὔτινες ἐκείνην
τὴν στιγμὴν ἐξεδύνοντο διὰ νὰ κατακλιθῶσιν,
εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον, διὰ νὰ ἐγχύσῃ ἔλαιον
εἰς τὴν νεκρικὴν κανδήλαν. Τότε εἶδε τὴν πετα-
λούδαν νὰ πετᾷ γύρω-τριγύρω εἰς τὴν ἀναμμέ-
νην κανδήλαν, χωρὶς νὰ πλησιάζῃ πολὺ εἰς τὴν
φλόγα. Τὴν ἔβλεπεν ἐπὶ ἐν λεπτὸν τῆς ὥρας
περίπου, καὶ εἴτα αἶφνης ἔγεινεν ἄφαντος.

Ἡ Εὐφροσύνη ἐκύτταξεν αἰενῶς τὴν πετα-
λούδαν, χωρὶς ν' ἀποσπᾷ τὸ βλέμμα τῆς καὶ ἀπὸ
τὴν φλόγα. Βεβαίως ἡ πεταλούδα δὲν ἔκαη. Ἄν
ἐκαίετο, θὰ τὸ ἔβλεπε.

Καὶ ὁμως ἔγεινεν ἄφαντος. Τί εἶχε γίνῃ;

Ἡ τεθλιμμένη μήτηρ ἐπερίμενεν ἐπὶ ἐν τέ-
τατον ὁρθία ἐκεῖ, ἐωσότου ὁ πρωτότοκος υἱὸς
τῆς, ὑποπτεύσας ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ ἀργοποροῦσα
ἐκεῖ θὰ ἔκλαιε (καὶ ἦτο φόβος μὴ βάλῃ τὰς
φωνάς καὶ τοῦ χαλάσῃ τὴν ἡσυχίαν), ἦλθεν
ἕως τὴν θύραν μετὰ τὸ νυκτικὸν ὑποκάμισον.

— Μὰ τί κάνεις ἐκεῖ; τῆς λέγει.

— Τίποτε, παιδί μου, τώρα ἐρχομαι, ἀπῆν-
τησεν ἡ μήτηρ

Καὶ ἐξῆλθε κλείουσα τὴν θύραν καὶ ὑποψι-
θυρίζουσα πρὸς ἑαυτήν: «Ἀχ! ψυχὴ παραπο-
νεμένη!» Ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι ἡ πεταλούδα
ἐκείνη ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς κόρης τῆς.

Τὴν δευτέραν ἐσπέραν, ὅταν οἱ συγγενεῖς τῆς
ἀπῆλθον, εἰσῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸν θάλαμον
τὸν νεκρικόν. Καὶ πάλιν εἶδε τὴν πεταλούδαν.
Ἀλλὰ μόλις τὴν εἶδε, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἔγεινεν
ἄφαντος. Ἐπερίμενεν ἐπὶ πολὺ! Δὲν ἐφάνη
πλέον. «Ἀχ! ψυχὴ μου! ἄχ! πονεὶ μου! μοῦ
ἐκάκιωσες, εἶπε μετὰ δακρύων ἡ βαρναλγοῦσα
μήτηρ με βλέπεις καὶ φεύγεις, μοῦ ἀγριέψες,
παιδί μου! Ἀχ! νᾶνε ὡμορφα τὰ ὄνειρά σου
ἐκεῖ ποῦ κοιμάσαι, Ἀγγελικούλα μου, μάτια
μου!»

Τὴν τρίτην νύκτα, ἐνῶ ἡ γραῖα ἔπινε τὴν μα-
στίχαν καὶ ἐφιλονεῖ μετὰ τὴν νεωτέραν κόρην τῆς
(εἶχον μείνει περιμένονσαι τὴν ἐπάνοδον τοῦ
Τάσου, διὰ νὰ τὰς συνοδεύσῃ ἕως τὴν οἰκίαν
τῶν ὁ υἱὸς τῆς γραίας, ὁ θεῖος ὁ ἄγων τὸ πέν-
θος κατὰ τὴν κηδεῖαν, δὲν εἶχεν ἔλθῃ, πιστεύων
ὅτι ὁ Τάσος θὰ ὠδήγῃ ἐνωρίς οἶκαδε τὴν μάμ-
μην καὶ τὴν θείαν του καὶ ἦτο ἤδη μεσονύ-
κτιον), ἡ Εὐφροσύνη λοιπὸν εἰσελθοῦσα, εἶδε
καὶ πάλιν τὴν πεταλούδαν. Τὴν εἶδεν ἐπὶ τρία
λεπτά καὶ πλέον τὴν φορὰν ταύτην. Αἶφνης ἡ
πεταλούδα, ἐνῶ ἡ μήτηρ εἶχε κύψει εἰς τὴν καν-
δήλαν διὰ νὰ ἐγχύσῃ ἔλαιον, ἐπλησίασε παρα-
δόξως εἰς τὸ σίωμα τῆς περιωλγοῦς μητρός, εἴτα
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὰ ὦτά τῆς. Εἴτα
ἔφερε τρεῖς γύρους περὶ τὸν λαμόν τῆς. Ἡ
μήτηρ ἔτεινε τὰ χεῖλη, ζητοῦσα ἐν τῇ παραφρο-
σύνῃ τῆς νὰ τὴν φιλήσῃ, ἀλλ' ἡ πεταλούδα ἀπε-
μακρύνθη ἔμφοβος.....

Ὅλα αὐτὰ τὰ διηγεῖτο ὕστερον εἰς πολλὰς
γυναῖκας παρουσίᾳ καὶ τινῶν ἀνδρῶν ἡ κυρία
Εὐφροσύνη. Ἡμεῖς γράφομεν ὅτι ἠκούσαμεν.

— Μὴ φεύγης, μὴ φεύγης, ψυχὴ μου! ἐπι-
θύρυσεν ἔκφρων ἡ μήτηρ.

Ἡ πεταλούδα, ἥτις εἶχε πετάξῃ μίαν ὀργυιὰν
ἐπάνω πρὸς τὴν ὁροφὴν, κατέβη (ἀπίστευτον
πράγμα!) εἰς τὴν κανδήλαν, καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ
ἐλαίου.....

Ἡ Εὐφροσύνη δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ὀρ-
μεμεφύτως ἥθελε μάρτυρας, διὰ νὰ πιστεύσῃ
ὅτι ἔβλεπε.

— Μαρίνα! ἐφώναξε· Μαρίνα! ἔλα δῶ.

Ἡ Μαρίνα ἦλθε τρέχουσα.

— Τί θέλεις;

Ἄλλ' ἡ πεταλούδα εἶχε γεῖναι ἄφαντος.

— Τί εἶνε; ἐπανελάβεν ἡ νέα.

— Τίποτε.

— Πῶς τίποτε;

Ἡ Εὐφροσύνη ἔβλεπεν ἀλλόφρων τοὺς τοίχους καὶ τὴν ὀροφὴν, ζητοῦσα ν' ἀνακαλύψῃ κάπου τὴν πεταλούδαν, τὴν μικρὰν ψυχὴν. Ἄλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνετο αὕτη.

— Γιατί μ' ἐφώναξες; ἐπέμενε πάλιν ἡ Μαρίνα.

— Κύριε ἔλεῃσον! εἶπεν ἡ Εὐφροσύνη ποι-
οῦσα τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Τώρα ἦτον ἐδῶ,
τώρα ἔφυγε.

— Ποιὸς ἔφυγε;

— Κανένας.

— Μὴν ἐτρελλάθης, ἀδελφή μου; σὲ καλῶσου
εἶπεν ἔμφοβος ἡ Μαρίνα.

Ἡ Εὐφροσύνη ἀφῆκε στεναγμόν!

Καὶ πρὸς ἐαυτὴν ὑπεψιδύρισε: «Γιατί μοῦ
φεύγεις, ψυχὴ μου; γιατί μοῦ ἀγρίεψες; Δὲν με
ἀγαπᾷς; Ἀχ! τί τρελλὴ ποῦ εἶμαι! Μοῦ ἔφυγες,
γιὰ πάντα.»

— Τί μουρμουρίζεις μέσα σου; ἠρώτησεν ἡ
Μαρίνα.

— Τίποτε.

— Χριστὲ καὶ Παναγία! ἔκραξε ποιοῦσα τὸ
σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ Μαρίνα.

Καὶ ἐκύτταξε περιδεὴς τὴν ἀδελφὴν της, ἀπο-
πτεύουσα ὅτι αὕτη πράγματι θὰ ἔπαθε τὰς
φρένας.

— Δὲν ἐτρελλάθῃκα, ἀδελφή, ὄχι, ἀπήντησε
τώρα μόλις εἰς τὴν προτέραν ἀναφώνησιν τῆς
ἀδελφῆς της ἡ Εὐφροσύνη. Ἡσύχασε, δὲν εἶνε
τίποτε. Μὴν εἰπῆς τίποτε τῆς γοητῆς.

— Μὰ τί σοῦ συνέβη;

— Σοῦ τὸ λέγω ἄλλη φορὰ! Πάμε τώρα.

Κ' ἐξῆλθον ἀμφοτέραι ἐκ τοῦ νεκρωσίου
θαλάμου.

Ἡ Εὐφροσύνη δὲν ἐπανεῖδε πλέον τὴν μι-
κρὰν χρυσόπτερον πεταλούδαν, ἀν καὶ ἐπὶ πολὺ,
κατὰ πάσαν ἐσπέραν, ἤρχοντο ἡ μήτηρ της καὶ
ἡ ἀδελφὴ της νὰ τῆς κάμουν συντροφίαν, καὶ
αὕτη δὲν ἔπαυσε νὰ εἰσέρχεται περὶ τὸ μεσο-
νύκτιον εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον, διὰ νὰ προσ-
θέτῃ ἔλαιον εἰς τὴν ἐπιμνημόσυνον κανδήλαν.
Ἄλλ' ἡ Μαρίνα ἔκτοτε ἐπέμενε νὰ τὴν συνο-
δεύῃ πᾶσαν νύκτα εἰς τὴν τοιαύτην ἐπίσκεψιν.

Ἐμενεν εἰς τὴν μικρὰν αἶθουσαν μόνῃ ἡ
γραιά, ἥτις ἦτο πολὺ πικραμένη, ἔλεγε, καὶ
τῆς ἐπόνει ἡ καρδούλα της. Καὶ ὅσον τῆς ἐπόνει,
τόσον ἠϋζανε τὴν δόσιν τῆς μαστίχης.

Ἄλλ' ἡ ὠραία χρυσόπτερος πεταλούδα δὲν
ἐφάνη πλέον· καὶ εἶχεν ἀποπτῇ εἰς τὴν αἰωνιό-
τητα ἡ μικρὰ ἀθῶα ψυχὴ—Ψυχὴ χωρὶς ἔρωτα.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Πρέπει ἰδιαίτερος νὰ τονισθῇ ἡ σημασία τοῦ πανη-
γυρισμοῦ ἐν τῷ «Παρνασσῷ» (13 Μαρτίου) τῆς φιλο-
λογικῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ Παπαδιαμάντη, μιάς
μετρίοφρονος δόξης τὴν ὁποίαν ἔκρινεν ὅτι ἦτο καιρὸς
νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κρύπτῃν της καὶ νὰ τὴν στεφανώσῃ
ἐμπρὸς εἰς τὸ Πανελλήνιον ἡ εἰλικρινὴς ἐκτίμησις
τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῶν Ἀθηνῶν ἐμπνεομένη
ἀπὸ τὴν εὐγενὴ ἐνθάρρυνσιν τῆς λατρευτῆς μας Πριγκι-
πίσσης Μαρίας ποῦ ἦλθεν ὡς νέα τοῦ Ἑλικωνοῦ Μοῦσα
νὰ λικνίσῃ τὰ Ἑλληνικά Γράμματα ἐν τῇ ὑψηλῇ Τῆς
ἀγάτῃ.

Οἱ διατρεπτεῖς λόγιοι κ. κ. Δ. Κακλαμᾶνος καὶ Παῦ-
λος Νιρβάνας δι' ὠραίων ὁμιλιῶν—τὰς ὁποίας δημο-
σιεύομεν—ἐξύμνησαν τὸν μέγαν μας διηγηματογρά-
φον καὶ τὸ ἔργον του, ὁ δὲ ποιητὴς κ. Ἀρ. Προβελέγ-
γιος ἀπήγγειλεν ὧδῃν.

* *

Ἡ «ΝΕΑ ΖΩΗ» θέλουσα νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν
σεμνὴν αὐτὴν πανήγυριν καὶ νὰ δεῖξῃ τὸν θαυμασμόν
τῆς πρὸς τὸν διακεκριμένον συνεργάτην της, ἀπέστειλε

πρὸς αὐτὸν τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τὸ ἐξῆς τηλεγρά-
φημα:

Ἡ «Νέα Ζωή» σοῦ εὐχεται νὰ προσα-
νατολίζεται πάντοτε ἡ Δόξα σου στὰ «Ρόδιν»
Ἀκρογιάλια» τῆς Εὐτυχίας, ἀγνὲ τοῦ Ἑλλη-
νικοῦ διηγήματος λαξευτῇ.

Ἐξήτησε δὲ τὰς περὶ τοῦ συγγραφέως γνώμας τῶν
ἐδῶ καὶ ἀλλαχοῦ λογίων μας τὰς ὁποίας συνεκέντρω-
σεν εἰς τὸ ἀνά χεῖρας πανηγυρικὸν τεῦχος τὸ πρὸς
τιμὴν του ἐκδοθὲν.

* *

Ἡ ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει δημοσιευομένη γνώμη τοῦ
μεγάλου μας ποιητοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶ εἶναι ἀπόστα-
σμα ἐμβριθεστάτης μελέτης τοῦ δημοσιευθείσης ἄλλοτε,
προτοῦ γραφῇ ἀκόμη καμμία κρίσις περὶ Παπαδια-
μάντη, εἰς τὸ περιοδικὸν «Τέχνη» (1899) καὶ τὴν ὁποίαν
παρεθέσαμεν ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπάντη-
σιν τοῦ ποιητοῦ ὅτι «ἀπὸ τότε ἡ γνώμη μου δὲν
ἔλλαξε».